

สื่อการเรียนและวัดผลภาษาไทย

๔.๑ สื่อการเรียนภาษาไทยที่ใช้ในการศึกษาแบบโบราณ

สื่อการเรียนที่ใช้กันในสมัยโบราณสิ่งแรกได้แก่ หนังสือแบบเรียนจินตามณี วสันต์ อดิศักดิ์ กล่าวว่าเป็นหนังสือจินตามณีจัดเป็นบทเรียนสำเร็จรูปเล่มแรกของไทย เพราะจากกลวิธีการแต่งจินตามณีนั้น ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องอาศัยผู้สอนก็ได้ กลวิธีการแต่งจะเป็นการแต่งเป็นคำประพันธ์ที่มีคำสัมผัสคล้องจอง จดจำได้ง่าย การแสดงตัวอย่างประกอบให้เห็นจริง การใช้กลบทที่ทำให้ผู้เรียนต้องมีส่วนในสิ่งที่จะเรียน^๑ เช่น

กลบทอาชีแปลงสาร		ถอดอ่าน	
ลิตชิตอิศรเทโ	ถนลบา	ลิตชิตอิศเรศให้	นฤบาล
งฟถีนวทิวข่ารสา	มณุหน้าทเ	พงงถิท่วนข่ารสาร	หนุ่มเหน้า
รรมคทุศรเสณถา	งงยะสูงถียลเ	มรรคาทุเรศสถาน	ยงงละถึงเลย
มอ่าตยฤศรนจพเจ้าเ	นนี้เข้าอพีเอา	อ่ามฤตยศพจนเจ้า	เนิ่นช้าเพื่อโต ^๒

จากมาติกาของการศึกษาแบบโบราณ พบว่าได้กล่าวถึงเครื่องเล่นเรียนอันอยู่ในมาติกาที่ ๖ ว่าด้วยเครื่องเล่นเรียนดังนี้ พวกเขียนอ่านเขียนภาษาไทยขั้นต้น หรือนักเรียนพวกเขียน (กชั้นะโม) มี ๓ อย่างคือ กระดานคำ ดินสอขาว และไม้บรรทัด ชั้นที่สองนักเรียนพวกอ่านมีหนังสืออ่าน ที่รองหนังสือและไม้เล็ก ๆ สำหรับชี้ตัวหนังสือ

กระดานคำทำด้วยไม้กระดานกว้างประมาณคืบ หรือกว่านิดหน่อยไม่วิ่ใหญ่นัก ยาวประมาณ ๒ ศอก ๓ ศอกเศษ หนาราว ๒ กระเบียดกว่า ข้างหน้าที่จะเขียนหนังสือนั้น โสภกเกลี้ยงแล้วทำด้วยดินเขม่าหม้อกับน้ำข้าวหรือข้าวสุกก็ได้ ให้ดำติดแล้วผึ่งแดดให้แห้ง ไว้สำหรับเขียน ๆ อ่านแล้วก็ลบในนั้นอีก

^๑ วสันต์ อดิศักดิ์, "ประวัติศาสตร์และเทคโนโลยีทางการศึกษาในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๓), หน้า ๖๑.

^๒ กรมศิลปากร, จินตามณีเล่ม ๑-๒ กับบันทึกเรื่องหนังสือจินตามณี (พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๒๒), หน้า ๓๗.

ดินสอหินมีสองอย่างคือ ขาวกับ เหลือง มาจากเมืองกาญจนบุรี ต่อมาครูจึงให้เอาดินเหนียว มาปั้นเป็นดินสอ เนื่องจากครูเห็นว่านักเรียนใช้เปลืองมาก

ไม้บรรทัด ขนาดไม้ว่า กว้างประมาณนิ้วครึ่ง ยาว ๒ คอก หรือ ๓ คอกเศษ ยาวขนาด กระดานที่เขียน ครูจะสลักเป็นตัวนะโม ก ข ไว้ในนั้น บางอันสลักนะโมข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งสลัก ก ข หรือมาตราศิวสะกดแม่ต่าง ๆ เป็นลำดับ เพื่อเป็นคั่นฉบับสำหรับคนไหนจะเขียนมาตราอะไรก็ส่งไม้บรรทัด ให้ตามมาตรานั้น

หนังสือเรียน นักเรียนชั้นแรกคือ พวกเขียนไม่ต้องมีหนังสือเรียน ครูสอนให้อ่านในกระดานดำ และให้คัดเขียนตามตัวอย่างเรียกว่า เรียนนะโม ก ข นักเรียนชั้นสองคือ พวกอ่าน จึงเริ่มอ่านประถม ก กา สุบินทฎมารจะเป็นขั้นที่อ่านหนังสือออกแล้ว เรียกว่า เป็นชั้นมูลสามัญขั้นต่ำ หนังสือเรียนเล่มต่อไป คือหนังสือประถมมาลา สำหรับนักเรียนชั้นมูลศึกษาสามัญ ต่อจากนั้นจึงเรียนหนังสือจินดามณี เล่ม ๑ เล่ม ๒ ชั้นเป็นขั้นประถม^๑

๔.๒ สื่อการเรียนภาษาไทยก่อน พ.ศ. ๒๔๘๐

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงใน พระบรมมหาราชวัง พ.ศ. ๒๔๑๔ นั้น สื่อการเรียนที่ได้รับการพัฒนาเป็นสิ่งแรกคือ หนังสือแบบเรียน เปลี่ยนเป็นหนังสือแบบเรียนหลวง ๖ เล่ม มีมูลบทบรรพกิจ วาหนิตินิกร อักษรประโยค สังโยคนิธาน ไวยากรณ์วิจารณ์ ศิลาการรัตน์ หนังสือแบบเรียนทั้ง ๖ เล่มนี้เนื้อหาเกี่ยวกับวิชาภาษาไทยทั้งสิ้น โดย มูลบทบรรพกิจจะเป็นเล่มที่สอนการอ่าน ให้อ่านหนังสือออก ควบคู่ไปกับการสอนตัวสะกด ส่วนเล่ม หลัง ๆ นั้นจะเน้นเรื่องการเขียน การใช้ภาษา ในด้านอักขรวิธีให้ถูกต้อง ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียน ต่อด้วยตนเองได้ หลังจากทีเรียนรู้และจำเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ได้แล้ว สื่อการเรียนอย่างอื่น ยังคงใช้กระดานทาดินหม้อ และดินสอที่ทำจากดินเหลืองปั้นเป็นแท่ง ดังที่ ม.ล.ยิ่งศักดิ์ อิศรเสนา เขียนเล่าไว้ใน ประวัติเจ้าคุณพ่อว่า

^๑ วสันต์ อดิศักดิ์, ประวัติวันธรรมา, หน้า ๘๑.

กระดานชนวนก็ยังไม่มาใช้ เครื่องเขียนที่ได้อาศัย ผักกั้ววาคอักขระก็คือ กระดานแผ่นใหญ่ ๆ ทาดินหม้อนี้เอง ส่วนดินสอก็คือดินเหนืองๆ ขึ้นเป็นแท่ง

สำหรับดินสอ นั้น นอกจากจะเป็นจากดินเหนืองแล้ว ยังทำจากดินขาวได้ด้วย^๒ เสฐียรโกเศศ ได้เขียนเล่าไว้ในชีวิตชาวไทยสมัยก่อนดังนี้ เครื่องอุปกรณ์ในการเรียน มีกระดานคำสำหรับเขียน ไม้บรรทัดและดินสอ กระดานคำนั้น เป็นกระดานแผ่นเคียวกว้างประมาณหนึ่งคืบ ปลายข้างหนึ่งปากให้แหลมปลายมน หรือจะปากทั้งสองปลาย ปลายข้างที่สมมติว่าเป็นหัวกระดานให้เจาะรูสามรูเรียงกัน เป็นรูปเค็ม รูที่อยู่ต้นใช้เชือกร้อยสำหรับแขวน อีกสองรูสำหรับปักดอกไม้จูปเทียน เวลาเริ่มเรียน ดินสอเขียนทำด้วยดินหรือหินชนิดอ่อน ดินสอที่ทำด้วยดินอาจทำจากดินดาน เอามาเสียดเป็นแท่ง ๆ เหล่าเป็นรูปดินสอ ดินสอจากหินดินดาน ดินสอพองปนขมิ้น ขึ้นเป็นแท่งยาว เสียดออกเป็นแท่งเล็ก ๆ ตามความต้องการ ดินสอหินทำด้วยหินชนิดอ่อน เป็นหินสีขาวอมเหลืองอย่างหินลับมีด เอามาเสียดแบบเป็นแท่ง ๆ ดินสอที่เขียนไค้ดีไม่ต้องแต่น้ำลายบ่อย ๆ มีชื่อเรียกเป็นพิเศษว่า ดินสอแม่หม้าย^๓ ต่อมาเมื่อมีกระดานชนวนใช้ จึงได้เริ่มหันมาใช้กระดานชนวนที่ทำจากหินชนวน มีกรอบไม้แข็งแรง ขนาดไม่โตนัก ดินสอใช้ดินสอหินซึ่งมักจะใช้การลับหรือฝนให้แหลมกับพื้นซีเมนต์ เป็นเหตุให้เกิดคำว่า "ฝนดินสอ"^๔ ขึ้น ส่วนหนังสือเรียนยังคงใช้หนังสือมุลบทบรรพกิจเรื่อยมา

ถึงปี พ.ศ. ๒๔๓๑ กรมศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หนังสือแบบเรียนเร็ว ๓ เล่ม แทนแบบเรียนหลวง เพื่อให้นักเรียนเรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น ไม่ต้องใช้เวลาถึง ๓ ปี ดังเช่นครั้งก่อน อุปกรณ์ในการเรียนภาษาไทยชั้นต้นคงใช้กระดานชนวน ดินสอ และไม้บรรทัดตลอดมา

^๑ ม.ล.ยิ่งศักดิ์ อิศรเสนา, ประวัติเจ้าคุณพ่อ (พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๔๘๒), หน้า ๒๓. [พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ เจ้าพระยาวางพงศทิพัฒน์ (ม.ร.ว.เย็น อิศรเสนา)].

^๒ ทิพย์วาทิ สนิทวงศ์, "เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก ตอนเครื่องเขียน" ใน สตรีสารภาคพิเศษ ๓๓ (มีนาคม ๒๕๒๔) ๑๖.

^๓ เสฐียรโกเศศ, ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน (พระนคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม, ๒๕๑๔). หน้า ๔๕๔.

^๔ สัมภาษณ์ สุเจตน์ อิงคะสุวณีย์, ศึกษานิเทศก์เขต ๒ พิษณุโลก, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๓.

และในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ (ร.ศ. ๑๑๘) ได้มีการประกาศใช้แบบเรียนใหม่ ให้สามารถอ่านออกได้เร็วขึ้นและในการสอนก็ได้แนะนำให้ครูใช้หนังสือแบบเรียนเป็นหลักในการสอน จากหนังสือคำแถลงหลักสูตรกับคำชี้แจงวิธีสอนบางอย่างของกรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ. ๒๔๔๔ กล่าวถึงเรื่องการเรียนในวิชาภาษาไทย ดังนี้ ครูควรใช้กระดานดำในการสอน การสอนเขียนให้นักเรียนใช้ดินสอกับกระดาษไม่ให้ใช้กระดานชนวน การสอนแต่งให้ใช้รูปภาพเป็นสื่อที่จะให้นักเรียนเขียนต่อไป รูปนี้อาจเป็นรูปภาพจากในหนังสือ ไปรษณียบัตร เป็นต้น และให้ใช้สิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยในชีวิตประจำวันมาใช้ด้วย ครูประมัตตต้องเตรียมนิทานมาแล้วในเวลาเรียนสนทนา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับจรรยาทุกเรื่องไป เป็นเรื่องสนุกสนานสำหรับเด็กให้ใช้ได้ การสอนอ่านในใจ ครูต้องเลือกหนังสือที่สนุก แปลกใหม่ ประเทืองสติปัญญามากกว่าหนังสือวิชาการ^๑

เมื่อเริ่มใช้กระดานและดินสอกันแพร่หลายแล้ว กระดานชนวนคงมีใช้เฉพาะกับเด็กเริ่มต้นเรียนชั้นประถมศึกษาที่ ๑-๓ เท่านั้น สื่อการเรียนอื่นๆ เริ่มมีมากขึ้น เช่น แบบเขียนลายมือที่จะนำมาเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้ การสอนแต่งให้ใช้วัตถุสิ่งของที่นักเรียนคุ้นเคย มาวางให้เด็กดู ได้แก่ สัตว์ วัตถุ ต้นไม้ รูปภาพที่แสดงกิจกรรมต่างๆ หรือการสอนไวยากรณ์ เรื่องคำนาม ให้นำสิ่งของต่างๆ มาให้ดู ให้บอกชื่อ แล้วจึงโยงเข้าเรื่องที่จะสอน สำหรับหนังสือเรียนนั้นให้ใช้หนังสือแบบเรียนเร็ว หนังสือแบบสอนเรียงความ หนังสือแบบฝึกหัดการเขียนจดหมายของกรม ตำรา^๒

ในช่วงระยะนี้ได้มีครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์และแนวความคิดที่ทันสมัย เขียนหนังสือแบบเรียนสำหรับเด็ก เริ่มเรียนให้เรียนด้วยวิธีสัด เพื่อให้สามารถอ่านออกได้เร็วขึ้น และจำได้

^๑ กรมยุทธศึกษาทหารบก, สมุดคำแถลงหลักสูตรกับคำชี้แจงวิธีสอนบางอย่าง, หน้า ๓-๒๗.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค ๑ หัวข้อการสอนสำหรับประถมศึกษา, หน้า ๕๘-๓๖

แม่น้ำ เช่น พระยาผดุงวิทยาเสริม^๑ ครูบุญ อ่องละออ^๒ พระวิภาชน์ วิทยาลัย^๓ พระเสริมวิชาพล^๔ แนน อิศรางกูร ณ อยุธยา^๕ เป็นต้น ท่านเหล่านี้ได้แนะนำให้ครูใช้รูปภาพ สิ่งของที่พอหาได้ เช่น นาฬิกา หรือ ปู่ มาให้เด็กดู และเล่านิทานให้นักเรียนฟัง นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดย นายสหัสส กาญจนพิงคะ และ นายยง อังคเวทย์ ได้เรียบเรียงคู่มือครู สำหรับสอนหนังสืออ่านมาตรฐาน กล่าวถึงวิธีสอนอ่าน ศักดิ์เขียน และองค์ประกอบที่จะช่วยให้ครูดำเนินการสอนได้ดีขึ้น เช่น การสร้างและใช้อุปกรณ์ง่ายๆ การจัดกิจกรรมประกอบการสอน การเร้าใจให้นักเรียนสนใจเรียน เป็นต้น สื่อการเรียนประเภทวัสดุอุปกรณ์ มีบัตรคำ นาฬิกา คำ ภาพโปสเตอร์ หนังสือเรียน รูปภาพ หนังสือภาพ เป็นต้น กิจกรรมที่แนะนำให้ครูจัดประกอบการสอน มี การเล่านิทาน การเล่นเกม การเล่นเกมแข่งขันต่างๆ การทำท่าทางประกอบการอ่าน รังผลคำอ่าน ฯลฯ การเร้าใจให้นักเรียนสนใจเรียน คือการนำเข้าสู่บทเรียนนั่นเอง มี การสนทนา ให้ดูรูปภาพ สังเกตสิ่งของ เล่านิทาน ร้องเพลง ทายคำปริศนา จัดทัศนศึกษา เป็นต้น^๖

สื่อการเรียนภาษาไทย ตามบ้านและโรงเรียนมูลข้างบ้าน ใช้หนังสือเรียนและก้านดูปกาญจนาคพันธ์เขียนเล่าใน "เมื่อวานนี้" ว่ามารดาสอนโดยเอาก้านรูปหน้าพระที่จุดแล้ว มาให้ชี้ตามที่สอนให้อ่านถึงหน้าที่ผสมสระได้ จึงเลิกใช้ก้านดูป^๗

^๑ พระยาผดุงวิทยาเสริม, แบบคัดอ่านหนังสือไทยภาคต้น (พระนคร : โรงพิมพ์กำมดำรา, ๒๔๗๑),

^๒ ครูบุญ อ่องละออ, วิธีสอนแบบแรกเรียน (พระนคร, ๒๔๒๒) (มปท.)

^๓ พระวิภาชน์วิทยาลัย, แบบคัดอ่านหนังสือไทย (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, ๒๔๗๔)

^๔ พระเสริมวิชาพล, ครูไทยประจำบ้าน (พระนคร : โรงพิมพ์ศรีหงส์, ๒๔๗๖)

^๕ รอท. แนน อิศรางกูร, แบบเรียนขั้นสมัย (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, ๒๔๗๔)

^๖ สหัสส กาญจนพิงคะ, ยงอังคเวทย์, คู่มือครูสำหรับสอนหนังสือสอนอ่านมาตรฐาน (พระนคร : โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช, ๒๔๔๔), หน้า ๑-๑๐๕.

^๗ กาญจนาคพันธ์, เมื่อวานนี้, หน้า ๑๓๕.

ตรงกับที่ พระออบ โปษะกฤษณะ เขียนเล่าใน "สาวชาวกรุง" ว่า เมื่อเรียนที่บ้านนั้น คุณตาสอนให้เขียนโดยลากก้านรูปไปตามร่องกระดานที่สลักตัวหนังสือลงเป็นช่อง และเมื่อไปเรียนที่โรงเรียนข้างบ้าน การเรียนอ่านใช้หนังสือแบบเรียนเร็วของกระทรวงธรรมการวางบนผ้าสีเหลี่ยมผืนผ้าเตี้ย ๆ พอดีสำหรับที่นักเรียนนั่งพับเพียบ และใช้ก้านรูปจิ้มหนังสืออ่านตามที่ครูสอน^๑ คำบอกเล่าในเรื่องอุปกรณ์จากหนังสือ ภาษาและหนังสือ ของ แสงทอง ตรงกับภาพที่แสดงในภาคผนวกดังนี้

การเขียนหนังสือของข้าพเจ้ากับเพื่อนร่วมโรงเรียน มีเด็กชายหญิงรุ่นราวคราวเดียวกัน ราวยี่สิบคนนั้นคือ นั่งเรียงแถวไปตามความยาวของเรือน หันหน้าเข้าหากันสองแถว ๆ ละสิบคน ข้างหน้าแต่ละคนมีม้าสูงราวครึ่งศอก กว้างยาวพอดี เป็นที่สำหรับวางแบบหนังสือมูลบทบรรพกิจ นักเรียนแต่ละคนมีก้านรูปคนละอัน สำหรับใ้ไปใ้มา ใจคึกคักหนังสือ คือใจตรงตัวไหนก็อ่านตัวนั้นว่าอย่างนั้น ๆ ใ้ก้านรูปอย่างว่านี้ บางทีคนละอันใ้ใ้ใ้ไม่เท่าไรก็หักหมด ต้องมีใหม่สำรองไว้คนละหลาย ๆ อัน^๒

ความจริง การใช้ก้านรูปชี้ตัวหนังสือนี้ใ้ใ้กันมานานแล้ว มรว.ศีกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวถึงการเขียนหนังสือในสมัยรัชกาลที่ ๕ ในหนังสือสี่แผ่นดินว่า การเรียนหนังสือใ้หนังสือมูลบทบรรพกิจ และมีก้านรูปคนละอันสำหรับชี้ตัวหนังสือที่อ่าน^๓ ต่อมาในสมัยหลังการเรียนที่บ้าน คงใ้กระดานชนวน ดินสอหิน และหนังสือมูลบทบรรพกิจ เช่นกัน^๔

สำหรับโรงเรียนหลวงนั้น สื่อการเรียนเป็นไปตามที่เคยปฏิบัติกันมาคือ หนังสือ กระดานชนวน ดินสอหิน และมีขวานสำหรับลบกระดาน กระดานชนวนมีสองแบบ คือแบบสี่ดำ ใ้ดินสอหินเขียน และแบบสีขาวใ้ดินสอคำเขียน^๕

การเขียนในวัด คงใ้กระดานไม้ ทาดินหม้อผสมน้ำมันยางบ้าง ถ่านทุบใ้ละเอียดเคล้าน้ำข้าวบ้าง ดินสอมีใ้ดินสอเหนียวข้างดั่ง บันตาดกแคาด และหนังสือมูลบทบรรพกิจมีหนังสือประเภท ก กา บ้างตามที่พระจะเห็นว่าดี และหาใ้ได้ง่าย

^๑ พระออบ โปษะกฤษณะ, "สาวชาวกรุง" ใน เกษม โปษะกฤษณะ, หน้า ๑๑.

^๒ แสงทอง, ภาษาและหนังสือ, หน้า ๑๙๘.

^๓ มรว.ศีกฤทธิ์ ปราโมช, สี่แผ่นดิน เล่ม ๑ (กทม.สำนักพิมพ์สยามรัฐ, ๒๕๒๓), หน้า ๔๙.

^๔ สัมภาษณ์เต็มสิริ บุญยสิงห์, ๑๗ มกราคม ๒๕๒๔.

^๕ พระออบ โปษะกฤษณะ, "สาวชาวกรุง" ใน เกษม โปษะกฤษณะ, หน้า ๑๒.

ช่วงระยะเวลาที่ สื่อการเรียนในโรงเรียนราษฎร์ มีการพัฒนาขึ้นมาก เพราะส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนของมิชชันนารี ซึ่งนำวิทยากรจากทางตะวันตกมาใช้ในการสอน สื่อการเรียนที่ใช้มี บัตรคำ แถบประโยค อักษรภาพ และภาพพลิก ทั้งมีการเล่านิทานด้วย^๑

๔.๓ สื่อการเรียนภาษาไทย พ.ศ. ๒๔๔๑-๒๔๖๓

หลังจาก พ.ศ. ๒๔๔๐ แล้ว พัฒนาการของโสตทัศนูปกรณ์โดยทั่วไปเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก เริ่มมีการนำสื่อการเรียนที่พัฒนามาจากผลผลิตทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมที่ผลิตขึ้นในต่างประเทศมาใช้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สำหรับการเรียนการสอนภาษานั้น มล. เป็นมาลากุล กล่าวในหนังสือการประถมศึกษา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ว่าในการสอนภาษาต้องใช้อุปกรณ์การสอนช่วยมากๆ เช่น บัตรคำ บัตรรูป ซอคล้อง การทำหนังสือให้นักเรียนอ่าน การเรียงพิมพ์ หีบไวอากรรณ การเล่านิทาน ร้องเพลง การจัดกิจกรรม เกมการเล่นต่างๆ การเล่นละคร^๒ และจากหลักสูตรฉบับ พ.ศ. ๒๔๔๔ ได้มีการแนะนำให้ครูใช้วิทยุให้เป็นประโยชน์รูปภาพ กระดานป้ายโฆษณา เครื่องเล่นประเทืองปัญญา หนังสือภาพ ซอคล้อง ภาพผนัง การใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่น การร้องเพลง การรำ การเขียนภาพ การประดิษฐ์ต่างๆ เป็นต้น^๓ การนำโสตทัศนูปกรณ์มาใช้ในการสอนภาษาไทย ได้เริ่มต้นโครงการเผยแพร่ขึ้นในปี ๒๔๔๔ โดยกระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับ UNESCO ตั้งโครงการทดลองการศึกษาขึ้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยใช้อุปกรณ์การสอนผ่านทาง การอบรมครูให้เข้าใจการผลิต และการใช้วัสดุอุปกรณ์ พร้อมทั้งนำไปปฏิบัติและเผยแพร่ความรู้ให้กว้างขวางออกไปด้วย^๔

^๑ สัมภาษณ์ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๒๓.

^๒ มล. เป็น มาลากุล; การประถมศึกษา, หน้า ๕๕-๖๒.

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๔๔, หน้า ๕-๖๖.

^๔ วิรุทธิ์ สีลาพฤกษ์, เทคโนโลยีทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๖๑, หน้า ๘.

การแนะนำเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ทางด้านโสตทัศนอุปกรณ์มีมากขึ้นในช่วงการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๓ ทั้งที่ปรากฏในอนุสารประกอบการสอน บทความในวารสารต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยของสถาบันต่างๆ ในช่วงหลังได้มีผู้พยายามคิดค้นการทำสื่อการเรียนภาษาไทยอย่างง่ายๆ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น การทำบัตรคำจากกล่องกระดาษ บัตรเชิญ การใช้ไม้ไผ่ทำกระบอกคำ การใช้สีจากพืชเขียนตัวอักษรแทนสี Poster เป็นต้น ดวงพร เปรมโยธิน ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับการใช้โสตทัศนวัสดุประกอบการสอนภาษาไทย ปรากฏว่าครูที่สอนภาษาไทยระดับประถมปลายต้องผลิตโสตทัศนวัสดุเองเป็นส่วนใหญ่และครูต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตมาเอง ประเภทของสื่อการเรียนที่ครูใช้ในการเรียนการสอนแขนงวิชาต่างๆ ของภาษาไทย เรียงตามลำดับความมากน้อยดังนี้ วิชาหลักภาษา ครูผู้สอนจะใช้โสตทัศนวัสดุประเภท บัตรคำ แผนภูมิ การสาธิต รูปภาพ วิชาวรรณคดี ครูผู้สอนจะใช้โสตทัศนวัสดุประเภท รูปภาพ บัตรคำ แผนภูมิ การสาธิต วิชาการใช้ภาษา ครูผู้สอนจะใช้โสตทัศนวัสดุประเภท การสาธิตมากที่สุด^๑ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยอีกส่วนหนึ่งปรากฏผลว่า ครูส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์เป็นบางชั่วโมงเท่านั้น^๒ และอุปกรณ์ที่ครูใช้มากในการสอนภาษาไทยมี หนังสือแบบเรียน บัตรคำ รูปภาพ อุปกรณ์ แผนภูมิ หนังสือพิมพ์ แบบคัดลายมือ อุปกรณ์ที่ครูนำมาใช้นับคือ เครื่องขยายเสียง Microphone, ตลับบันทึกเสียง Tape, แผ่นเสียง Record, เครื่องเล่นแผ่นเสียงและโทรทัศน์ Television^๓

^๑ ดวงพร เปรมโยธิน, "การศึกษาเกี่ยวกับการใช้โสตทัศนวัสดุประกอบการสอนภาษาไทย" (ปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๓), หน้า ๑๖๖.

^๒ ทวีศักดิ์ ญาตประทีป, "การศึกษา การสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลายในจังหวัดราชบุรี" (ปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๔), หน้า ๘๐.

^๓ วารุณี ผลบุญ, "การศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาทักษะทางภาษาไทยชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" (ปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๑) หน้า ๑๔๕.



และจากการสำรวจพบว่า ครูอีกส่วนหนึ่งไม่ใช้สื่อการเรียน คงใช้วิธีบอกเล่าให้นักเรียนจำแบบเก่าอีกมาก^๑ โดยให้เหตุผลว่าขาดความรู้ในการผลิตอุปกรณ์ ในขณะที่เกี่ยวกับแนวการสอนภาษาไทยแบบศิลปภาษา ซึ่งต้องใช้สื่อการเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น เริ่มแพร่หลายมากขึ้น ทั้งสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาภาษาไทยยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ทำให้ต้องการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างมาก ดังที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ จากเอกสารหลักสูตรมีสื่อการเรียนที่แนะนำให้ใช้ดังนี้ ๑. บัตรคำ ๒. แถบประโยค ๓. รูปภาพ ของจริง ๔. ภาพจำลอง ๕. เพลงนิทาน ๖. กิจกรรม ๗. จานาุกรม ๘. แบบฝึกหัดภาษาไทย ๙. หนังสือเรียนภาษาไทย และอุปกรณ์อื่นๆ เช่น สวนดอกไม้ ล้อหมุนผสมคำ เทปเพลงประกอบการสอน และได้แนะนำวิธีทำด้วย^๒ จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรปรากฏว่า สื่อการเรียนที่กำหนดให้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และครูยังต้องการคำแนะนำช่วยเหลือในการสร้างสื่อการเรียน^๓

สรุป ความเป็นมาของสื่อการเรียนภาษาไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๗๓-๒๕๒๓ นั้น เป็นดังนี้
 ในระยะแรก สื่อการเรียนที่สำคัญ คือ หนังสือแบบเรียน ซึ่งเป็นสื่อการเรียนชนิดเดียวที่มีพัฒนาการมาตลอดเวลาจนถึงปัจจุบัน และไม่บรรทัดสลักต้นฉบับของครู ในด้านเครื่องเขียนใช้กระดาษทำด้วยไม้ทำเขม่าผสมน้ำขี้เถ้าบ้าง ผสมน้ำข้าวบ้าง ดินสอหิน ทำจากหินแท่ง บ้าง ดินเหนียวรมตสิ่งบ้าง วิธีเขียนต้องเหลาหรือลับให้แหลมกับหินซีเมนต์ซึ่งเรียกว่า "ฝนดินสอ" และไม่บรรทัด ทั้งสามอย่างนี้มีช่วงการใช้มาเป็นระยะเวลานาน ต่อมาจึงมีกระดาษดินชนวนใช้ในขั้นต้น และเมื่อเรียนได้คล่องแล้ว จึงให้ใช้สมุด ดินสอและปากกาต่อไป ในระยะที่สองเริ่มมีการนำสื่อการเรียนมาใช้มากขึ้นเป็นลำดับมี รูปภาพ ของจริง บัตรคำ แถบประโยค กิจกรรม เกมการเล่นต่างๆ ต่อมาในระยะที่สามความเจริญทางด้านเทคโนโลยีอุปกรณ์มีมากขึ้น รวมกับแนวคิดใหม่ในการสอนภาษา จึงมีการนำเอา

^๑ นิสิตปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ครูภาษาไทยกับสังคมปัจจุบัน" วารสารครูศาสตร์, ๔ (มิถุนายน-กรกฎาคม ๒๕๑๗) : ๔๗.
^๒ กรมวิชาการ, คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เล่ม ๒, ๑๓๕ หน้า.
^๓ ไสวรัมย์ ไสภาพล, "ปัญหาในการใช้แบบการสอนวิชาภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษา" ในจังหวัดบุรีรัมย์, หน้า ๖๖.

สื่อการเรียนมาใช้ในวิชาภาษาไทยอย่างแพร่หลาย ซึ่งจัดแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ ประเภทวัสดุ มีกระดานดำ ไปสเตอร์ บัตรคำ แถบประโยค ของจริง สมุดภาพ แผ่นเสียง เทป ฯลฯ ประเภท เครื่องมือมี เครื่องเล่นเทป วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง ฯลฯ และประเภทกิจกรรมมี การเล่นเกม การสาธิต เกมการเล่นต่างๆ ฯลฯ นับได้ว่าการนำสื่อการเรียนมาใช้ในการเรียน การสอนภาษาไทย มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ทั้งในด้านผู้ปฏิบัติได้มีการสนับสนุน และนำมาใช้อย่าง จริงจังมากขึ้น

๔.๔ การวัดผลการเรียนภาษาไทยแบบโบราณ

การวัดผลการเรียนภาษาไทยแบบโบราณนั้น ครูหรือพระผู้สอนเป็นผู้วัดผลด้วยตนเอง จัดอยู่ในลักษณะการเรียนไปสอบไป เมื่อครูสอนสิ่งใดให้นักเรียนจะต้อง เขียน อ่าน เล่า ท่อง จนแน่ใจว่าตัวเองอ่านออกเขียนได้ เล่าด้วยปากเปล่าได้จึงเข้าไปหาครูให้ครูทวนตัวไล่หนังสือ ด้วยปากเปล่าจนครูแน่ใจว่ามีความรู้แม่นยำดีแล้วจึงจะสอนสิ่งใหม่ต่อไป การวัดผลจะเป็นดังนี้ไป จนกว่าจะอ่านเขียนหนังสือแบบเรียนที่กำหนดให้ได้จบเล่ม เป็นจบชั้นการศึกษานั้นๆ ในสมัยก่อนทุกคน จะต้องเรียนวิชาภาษาไทย จนถึงอ่านออกเขียนได้ จบเล่มเสียก่อนจึงจะไปเรียนวิชาอื่นๆ เช่น วิชาเลข วิชาซีฟ ภาษาขอม ต่อไป^๑

๔.๕ การวัดผลแบบไล่หนังสือ พ.ศ. ๒๔๒๕-๒๔๓๓

การเรียนการสอนภาษาไทยใช้การวัดผลแบบตัวหนังสือมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๒๗ ได้มีการวัดผลภาษาไทยขึ้น เรียกว่า วิธีไล่หนังสือไทย เพื่อเป็นการแสดงว่ามีภูมิความรู้ถึงขั้นนั้นๆ อย่างจริงจัง ทำนองเดียวกันกับที่พระสงฆ์สอบพระปริยัติธรรมปีละครั้ง เนื่องจากหาผู้ที่เรียนหนังสือไทย จนครบหนังสือแบบเรียนหลวงทั้ง ๖ เล่มได้ยาก ส่วนมากลาออกไปสมัครรับราชการเป็นเสมียน ตามกระทรวง การสอบไล่หนังสือไทยนี้ จะเป็นการช่วยให้นักเรียนอยู่เรียนหนังสือจนจบ และ กระทรวงกันสังกัดจะได้วางข้อกำหนดความรู้ของผู้สมัครได้ถูกต้อง วิธีไล่หนังสือไทยนี้เป็นการวัดผล

^๑ อัมพร สุขเกษม, "ไทยเก่าเล่าเรียน", ประวัติศาสตร์ : ๓๓ .

ความรู้ภาษาไทยในที่ประชุมข้าหลวง ซึ่งโปรดเกล้าฯทรงตั้งสำหรับคัดลอกการไล่นั่งสือไทย ผู้สมัครสอบ จะต้องเป็นผู้มีสังกัด จะเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือเป็นผู้ที่มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นผู้รับรองก็ได้ วิชาที่ไล่นั่งสือในประโยคหนึ่งที่น่าับ เป็นขั้นต้นนั้น ใช้หนังสือแบบเรียนหลวง ๖ เล่ม สำหรับวิธีการไล่นั่งสือนั้น ปรากฏในรายงานกราบบังคมทูลของคณะข้าหลวงผู้ทำการสอบไล่นั่งสือไทย เรื่อง การไล่นั่งสือนักเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักเดิมสวนกุหลาบ คัดจากราชกิจจานุเบกษา^๑ เล่ม ๑ จศ. ๑๒๔๖ หน้า ๑๒๘ ดังนี้

"ข้าพพระพุทธเจ้าได้ปรึกษาพร้อมกัน เลือกคัดความในหนังสือแบบวิธี เรียนตั้งแต่มูลบทบรรพกิจจนจบพิศาลการันต์ มาจัด เป็นคำถาม แบ่งเป็นข้อ ๆ ลงพิมพ์เป็นใบไล่วิชา แล้วแบ่งคำเทียบในหนังสือมูลบทบรรพกิจและหมวดศัพท์ในไพบูลย์วิจารณ์ และพิศาลการันต์ ทำเป็นประโยคจับฉลากแบบสำหรับไล่วิชาเหล่านี้ได้จัดแบ่งสำหรับที่จะไล่นั่งเป็นชั้น ๆ ตามคุณวิเศษของนักเรียน

- ชั้นที่ ๑ คนที่เรียนจบพิศาลการันต์ ไล่นั่งถึงพิศาลการันต์
- ชั้นที่ ๒ คนที่เรียนจบไพบูลย์วิจารณ์ ไล่นั่งเพียงไพบูลย์วิจารณ์
- ชั้นที่ ๓ คนที่เรียนจบสังโยคพิธาน ไล่นั่งเพียงสังโยคพิธาน
- ชั้นที่ ๔ คนที่เรียนจบมูลบทบรรพกิจ ไล่นั่งเพียงมูลบทบรรพกิจ
- ชั้นที่ ๕ คนที่เรียนไม่จบมูลบทบรรพกิจ ให้เขียนคำเพียงในมูลบทบรรพกิจ

ส่งใบไล่นั่งเป็นคำถามไปให้นักเรียนเขียนตอบตั้งแต่เวลาเช้า ๔ โมงครึ่ง-บ่าย ๒ โมงครึ่ง ครั้นนักเรียนเขียนคำตอบเสร็จแล้ว ข้าพพระพุทธเจ้าได้พร้อมกันรับพระราชทานตรวจหนังสือที่นักเรียนเขียนมา ที่ตอบถูกกับคำถามบ้าง เคลื่อนคาคับกับคำถามบ้างตามชั้นที่ไล่นั่ง"^๑

ในปีต่อมา พ.ศ. ๒๔๒๘ ได้มีประกาศกรมศึกษาธิการ เรื่องการเรียนหนังสือ มีข้อความชี้แจงเรื่องการสอบไล่นั่งนี้ การสอบไล่นั่งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นเครื่องกำหนดความรู้ของบุคคลนั้น ๆ และโปรดเกล้าฯ ให้มีข้าหลวงเป็นพนักงานไล่นั่งสือปีละครั้ง ผู้ที่สอบผ่านจะโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้คุณวิเศษ เป็นหนังสือรับรองความรู้จากข้าหลวงสามารถนำไปใช้ประกันตัว ในการทำงานต่อไปได้ ในครั้งนี้ได้เพิ่มการสอบไล่นั่งประโยค ๒ ด้วย วิชาที่กำหนดให้ไล่นั่งใน _____

^๑ กรมศึกษาธิการ, "การไล่นั่งสือนักเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักเดิมสวนกุหลาบ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑ ค.ศ. ๑๒๔๖, หน้า ๑๒๘.

ชั้นประโยคต้น คือ สอบวิชาตลอดแบบเรียนหลวงทั้ง ๖ เล่มตั้งแต่มูลบรรพทกิจจนจบพิศาลการันต์ และกำหนดใช้วิธีไล่วินิจฉัยไทยนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๑ เป็นต้นไป การสอบไล่วินิจฉัยไทยด้วยวิธีนี้ดำเนินมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๓๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเห็นว่า วิชาที่สอบยังมีน้อยขึ้น และคับแคบ ควรจะแก้ไขให้ดีขึ้นเพื่อให้ทันสมัย เพราะทรงเป็นพระราชประสงค์ที่จะทะนุบำรุงการเล่าเรียนให้เจริญ และให้การสอบวิชาเป็นหลักฐานมั่นคงสืบไป จึงทรงให้ตราพระราชบัญญัติการสอบวิชาขึ้น

๔.๖ การวัดผลตามพระราชบัญญัติการสอบวิชา พ.ศ. ๒๔๓๓ - ๒๔๕๑, พระราชบัญญัติการสอบวิชานี้ ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘ ร.ศ. ๑๑๐ หน้า ๒๖ บัญญัติเกี่ยวกับการวัดผลทั้งนี้ การสอบวิชาในภาษาไทยให้กำหนดเป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นประโยคที่ ๑ ชั้นประโยคที่ ๒ และชั้นประโยคที่ ๓ วิชาที่จะสอบทั้ง ๓ ชั้นนี้ เป็นความรู้ยากขึ้นไปเป็นลำดับสำหรับชั้นประโยคที่ ๑ สอบความรู้หนังสือตลอดวิธีใช้ตัวสะกดถูกต้องในด้อยคำสามัญ อ่านหนังสือเรื่องสามัญถูกต้อง ตามวรรคระยะและขีดเจน ตัวอักษรเขียนถูกต้องตามวิธีใช้ตัวสะกดและระยะวรรคตอน ลายมือเขียนตัวเรียบทั้งหัวและบรรจงด้วยเส้นหมึกได้ และให้กรมศึกษาธิการกำหนดลักษณะและแบบวิธีสอบรวมทั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ตามสมควร^๒

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ (ร.ศ. ๑๑๕) กรมศึกษาธิการได้ออกประกาศเป็นข้อบังคับสำหรับการสอบไล่วินิจฉัยบรรพท คือ ประโยค ๑ มีความมุ่งหมายเพื่อกวัดขึ้นการเรียนการสอนหนังสือไทย ให้เจริญมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นข้อบังคับให้อาจารย์ในโรงเรียนหรือตระเตรียมนักเรียนสำหรับเข้าสอบไล่วินิจฉัยได้ตามระเบียบเดียวกัน วิชาที่กำหนดให้ไล่วินิจฉัยมีการเขียนตามคำบอก แบบเรียนเร็วเล่ม ๓ ที่ใช้สอนไววยากรณ์อักษรวิธี และเลข การออกข้อสอบวิชาเขียนตามคำบอกนั้นจะเป็นการเลือกคำและประโยคในแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ เล่ม ๒ มาสลับกันหรือผูกเป็นประโยคใหม่เล็กน้อย ประมาณ ๓ บท ในแบบเรียนเร็วเล่ม ๒ ส่วนไววยากรณ์นั้น ข้างหลวงจะออกฉลากให้ตามข้อและกำหนดชั่วโมงด้วย^๓

^๒ คณะกรรมการจัดงานฉลองฯ, เอกสารเรื่อง จัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, หน้า ๑๘๑-๑๘๒.

^๓ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารรัชกาลที่ ๕ แห่ง ศ.๑ เบ็ดเสร็จกระทรวงศึกษาธิการ แห่งเรื่องรายงานการสอบไล่วินิจฉัยนักเรียนต่างๆ ๕-๑๔ (ร.ศ.๑๐๘-๑๑๗) เล่ม ๒ เอกสาร ศ.๑/๑๘ .

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ (ร.ศ. ๑๑๗) ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิชาที่กำหนดให้สอบชั้นประโยค ๑ ทั้ง ๓ ชั้น ดังนี้ มีเขียนตามคำบอก ไวยากรณ์ อ่าน และลายมือ จากตัวอย่างฉลาดที่สอบไล่ ศก. ๑๑๗ ทำให้ได้ข้อมูลว่า ข้อสอบเป็นแบบเขียนตอบ หรืออักษณัย การอ่านให้อ่านจากหนังสือเรียน ในชั้นประโยค ๑ ชั้น ๑ การคัดลายมือยังให้เขียนลงในกระดานชนวน ผู้เข้าสอบจะต้องมีความรู้ในเรื่องไวยากรณ์ของแต่ละระดับชั้นเป็นอย่างดี เช่น ตัวอย่างข้อสอบไวยากรณ์ประโยค ๑ ชั้น ๒ มีว่า "(ก) คำคุณศัพท์ใช้อย่างไร? (จงอธิบายมาด้วย) (ข) ประโยคต่อไปนี้ให้เลือกคัดคำ คุณ กริยามาเขียนให้ดูทั้งหมด "วันนี้ฉันเดินมาตามถนนกว้าง เห็นช้างพลายควม้นไล่เด็กสัปดนคนหนึ่งเกือบจะทันทีเดียว"^๑ สำหรับ เวลาที่กำหนดสอบนั้น กำหนดสอบปีละสองครั้งในเดือนตุลาคมและเดือนมีนาคม เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าสอบมากขึ้น และผู้ที่สอบประโยคแบบเก่าก็ยอมให้สอบได้อีก ๓ ครั้ง เมื่อครบ ๓ ครั้งแล้วจะต้องใช้วิธีการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ต่อไป และนักเรียนคนใดจะเข้าสอบไล่ในคราวเดียวกันทั้งของเก่าและของใหม่ไม่ได้

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษาในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ (ร.ศ. ๑๒๔) เป็นหลักสูตรประถมศึกษาสำหรับสอบไล่ประกาศนียบัตรประโยค ๑ ซึ่งแบ่งประโยค ๑ ออกเป็น ๔ ชั้น และแบ่งวิชาภาษาไทยออกเป็นวิชาหนังสือและวิชาภาษา เมื่อถึงชั้น ๔ สิ่งที่ต้องการเพื่อสอบหรือสิ่งกำหนดสอบไล่ประกาศนียบัตรประโยคหนึ่งมี

๑. วิชาหนังสือ
 - ก. อ่าน หนังสือความเรียงชัดเจน อักษรและถ้อยคำวรรคตอนถูกต้อง
 - ข. เขียน ลายมือหวัดบรรจงเส้นหน้า บนกระดาษมีบรรทัดเขียน
 - ค. อักษรวิธี เขียนตามคำบอกกล่าวจากหนังสือสามก๊ก อิเหนา สุภาสิตโลกนิติให้ถูกต้อง
 - ง. ศัพท์ ให้แปลศัพท์ที่ได้พบเห็นในหนังสืออ่าน และหนังสือที่บอกให้เขียนนั้น ๆ ให้ถูกต้อง

^๑ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, รายงานกรมศึกษาธิการ พ.ศ. ๑๑๗ พิมพ์เสร็จกระทรวงศึกษาธิการ ๔๒-๗๐ ร.ศ. ๑๑๗-๑๑๘ เล่ม ๔ พิมพ์ ศ. ๑/๔๓.

๒. ภาษา

- ก. คำถาม คำตอบ ให้ดูหนังสือประพันธ์ ราว สังข์ทอง อีเหนา ให้ตอบข้อถามถูกต้องตามเรื่อง
- ข. ไวยากรณ์ จะให้ผู้ทำกริยา ผู้ถูก และคำแต่งในประโยคสั้น ๆ และให้ชี้เหตุที่เกี่ยวข้องกันอย่างไรให้ถูก
- ค. แต่ง ให้แต่งจดหมายจากกระแสความที่ให้และเขียนให้ถูกต้องและให้แต่งเรียงความอธิบายสั้น ๆ^๑

ส่วนวิธีสอบนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๙ การสอนชั้นประโยคหนึ่งเปลี่ยนให้พนักงานผู้ตรวจจากกองตรวจการ กรมศึกษาธิการ เป็นผู้ไปสอบไล่ตามโรงเรียนปีละ ๒ ครั้ง เมื่อสอบไล่ได้ตามหลักสูตรจะได้รับใบสำคัญให้เป็นคู่มือ เพื่อจะได้เข้าสอบประโยคสองกับข้าหลวงต่อไป การสอบวิชาหนังสือตามวิธีนี้ดำเนินไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๑^๒

๒.๕ การวัดผลตามการสอบไล่ประโยคมูล ร.ศ. ๑๒๗ (๒๔๕๑-๒๔๖๔)

ในปีนี้ กรมศึกษาธิการได้ตั้งกองสอบไล่วิชาชั้น เป็นกองหนึ่งต่างหาก เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้สอบไล่วิชา เป็นหน่วยงานที่แยกตัวออกมาจากกองตรวจการที่มีหน้าที่ตรวจและจัดโรงเรียน กองสอบไล่วิชานี้มีหน้าที่สอบไล่วิชาสามัญในประโยคมูลและประโยคประถมสามัญ เมื่อตั้งกองสอบไล่แล้วการสอบไล่โรงเรียนต่าง ๆ ได้จัดให้มีตจอตทั้งปีและสอบเป็นรายโรงเรียนไป ยกเว้นการสอบไล่ชั้นประโยคประถม ยังคงให้สอบรวมอยู่ เพราะเกรงว่าคุณภาพของผู้เรียนจะไม่เป็นมาตรฐานอย่างเดียวกัน โดยเฉพาะมณฑลกรุงเทพ กำหนดให้ลองสอบไล่วิชาเป็นผู้สอบไล่โรงเรียนตลอดทั้งมณฑล^๓ และกำหนดให้มีการสอบไล่ประโยคมูลศึกษาก่อนที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นครั้งแรก โดยมีข้าหลวงสอบไล่เป็นผู้ตัดสินผลการสอบ เป็นไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๔

^๑ กรมศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับสอบไล่ประกาศนียบัตรประโยค ๑ ร.ศ. ๑๒๔ (สำเนาถ่ายเอกสารจากห้องสมุดกรมวิชาการ มปท. มปป.).

^๒ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารรัชกาลที่ ๕ แห่ง ๘.๑ เบ็ดเสร็จกระทรวงศึกษาธิการ แห่งเรื่องเบ็ดเสร็จธรรมการ (๒๓ กรกฎาคม ๑๒๑ - ๑๓ สิงหาคม ๑๒๕) เล่ม ๓ เอกสาร ศ. ๑/๘๐.

^๓ ลัดดา สุวรรณกุล, "พัฒนาการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศไทย",

๔.๘ การวัดผลตามประมวลศึกษาพิเศษ ว่าด้วยระเบียบสอบความรู้นักเรียน พ.ศ. ๒๔๖๕-๒๔๘๐

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ประมวลศึกษาพิเศษนี้ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ กำหนดรายละเอียดในการวัดผลดังนี้ เริ่มด้วยกำหนดการสอบ การแต่งข้อสอบและการจัดการสอบ การตัดสินเรื่อง ประกาศนียบัตรและทะเบียน การเลื่อนชั้น การส่งนักเรียนเข้าสอบประโยคประถมศึกษา บริบูรณ์ การเขียนกระดาษคำตอบและหลักวิธีจัดการให้คะแนน รวมทั้งอัตราคะแนนของวิชาต่างๆ การจัดการสอบตามประมวลพิเศษว่าด้วยการสอบนี้ ได้ เริ่มมีการกระจายความรับผิดชอบไปสู่ส่วนย่อยหรือส่วนภูมิภาคมากขึ้น คือ การสอบประโยคประถมศึกษาทั้งชายและหญิงตามโรงเรียนนอกเขตจังหวัดพระนครธนบุรี กำหนดให้ศึกษาธิการมณฑลเป็นผู้ออกข้อสอบ ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้จัดการสอบและตรวจโดยอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัด และการตัดสินผลการสอบนั้นเป็นหน้าที่ของสมุหเทศาภิบาล หรือสมุหพระนครบาล ส่วนการสอบชั้นต่างๆ ของประโยคประถมในเขตจังหวัดพระนครธนบุรี ให้พนักงานตรวจการเป็นผู้ออกข้อสอบและจัดการตรวจตัดสินในโรงเรียนนอกเขตจังหวัดพระนครธนบุรี ให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ออกข้อสอบ และจัดการตรวจตัดสินโดยอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัด^๑

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดอัตราเวลาสอบ และคะแนนของแขนงวิชาภาษาไทยอย่างค่อนข้างละเอียด แขนงวิชาภาษาไทยที่กำหนดให้สอบมี การอ่านฟังเสียง อ่านเอาเรื่อง ไวยากรณ์ เรียงความ จดหมาย คัด เขียน สำหรับคะแนนของแต่ละแขนงวิชานั้น ค่อนข้างมากขึ้นอยู่กับลักษณะความสำคัญของวิชานั้น เพศ และชั้นปี เช่น การอ่านฟังเสียงชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ คะแนนเต็ม ๖๐ คะแนน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ๔๐ คะแนน และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๕ คะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน ส่วนการอ่านฟังเสียงหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ คะแนนเต็ม ๕๐ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ คะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ คะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน^๒ และเมื่อเป็นการสอบชั้นประโยคประถมศึกษา บริบูรณ์คะแนนเต็มของหญิงจะมากกว่าชาย ทั้งกฎเกณฑ์การให้คะแนนจะถือเคร่งครัดกว่าชายดังตัวอย่าง

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค ๒ ระเบียบการสอบความรู้
นักเรียนแผนกประถมศึกษา (พระนคร, มพท. ๒๔๖๕), หน้า ๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๙.

ให้เขียนจากความเรียงประมาณ ๑๐ บรรทัด มีคำยากเท่าหนังสือง่ายสำหรับชั้น (บรรทัดยาวขนาดหนังสือแบบเรียนหรือราว ๒๐ คำ นับเป็นบรรทัดหนึ่ง) เวลาจะให้เขียน อ่านให้ฟังเที่ยวหนึ่งแล้วบอกให้เขียนตอนละ ๒ ครั้ง จบแล้วไม่ต้องทาน

ประโยคประณบบริบูรณ์ชาย คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ให้วินิจฉัยดังนี้

๑. เขียนผิด (ผิดซ้ำนับเป็นผิดแต่คำเดียว)๔ ตกไม่มีตัวหวัด เขียนเกินหรือเขียนกลับคำ นับเป็นผิดทุก ๆ คำ หักค่าละ ๑ คะแนน
๒. สระ วรรณยุกต์เคลื่อนที่ ผิดวรรคตอน สกปรก นับรวมกันหัก ๔ แห่ง ต่อ ๑ คะแนน
ประโยคประณบบริบูรณ์หญิง คะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน ให้วินิจฉัยดังนี้
๑. เขียนผิด (ผิดซ้ำนับเป็นผิดแต่คำเดียว) ตกไม่มีตัวหรือ เขียนเกิน หรือเขียนกลับคำ นับเป็นผิดทุกคำ หักค่าละ ๒ คะแนน
๒. สระ วรรณยุกต์เคลื่อนที่ ผิดวรรคตอน สกปรก นับรวมกันหัก ๒ แห่ง ต่อ ๑ คะแนน
ส่วนชั้นต่าง ๆ ของประโยคประณบ ให้วินิจฉัยอย่างเดียวกับตัวประโยค เมื่อได้คะแนนเท่าไร ให้เทียบส่วนเข้าหาคะแนนเต็มของชั้นนั้น ๆ^๑

๔.๘ การวัดผลตามประมวลศึกษาพิเศษ ภาค ๒ ระเบียบสอบความรู้นักเรียน พ.ศ. ๒๔๔๐-๒๕๐๓

การวัดผลตามประมวลศึกษาพิเศษ ภาค ๒ พ.ศ. ๒๔๔๐ มีการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าไปมากกว่าประมวลศึกษาพิเศษ พ.ศ. ๒๔๖๕ คือ ให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการวัดผลชั้นต่าง ๆ ของประโยคประณบ และชั้นประโยคประณบบริบูรณ์คือ ชั้นประณบปีที่ ๔ นั้น แยกตามประเภทของโรงเรียนดังนี้ โรงเรียนรัฐบาลให้โรงเรียนสอนโดยความเห็นชอบของหัวหน้ากองสามัญศึกษา หรือกรรมการจังหวัด โรงเรียนประชาบาล โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนราษฎร์ที่ไม่รับรองวิทยฐานะให้กรรมการจังหวัด เป็นผู้จัดการสอน และการตัดสินผลการสอบทุกชั้นให้ถือ เกณฑ์คะแนนรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป^๒ รายละเอียดอย่างอื่นนั้นส่วนมากที่ต่างไปเป็นคล้ายคลึงกับรายละเอียดของการวัดผลตามประมวลศึกษาพิเศษ พ.ศ. ๒๔๖๕ แขนงวิชาที่กำหนดให้สอบมีการอ่านฟังเสียง ท่องจำ อ่านเอาเรื่อง คัด เขียน เรียงความ และแต่งจดหมาย ไม่แบ่งแยกออกเป็นชาย-หญิง และ

^๑ กระทรวงธรรมการ, ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค ๒ ระเบียบการสอบความรู้นักเรียนตามหลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๔๔๐ (พระนคร : โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช, ๒๔๔๐), หน้า ๑๐.

ถึงชั้นประถมปีที่ ๔ เป็นจบชั้นประโยคประถมบริบูรณ์ มีการกำหนดอัตราคะแนน และเวลาสอบให้
เช่นเดียวกัน อัตราคะแนนนั้นแบ่งได้เป็น ๒ ระดับ ชั้นประถมปีที่ ๑-๒ คะแนน ของทุกวิชาเท่ากัน
ดังนี้ อ่านฟังเสียง ๖๐ คะแนน ท่องจำ ๒๐ คะแนน อ่านเอาเรื่อง ๒๐ คะแนน คัด ๓๐ คะแนน
เขียน ๔๐ คะแนน เรียงความ ๒๐ คะแนน แต่งจดหมายไม่มีการสอนและสอบ และชั้นประถมปีที่
๓-๔ เป็นดังนี้ อ่านฟังเสียง ๔๖ คะแนน ท่องจำ ๕๐ คะแนน อ่านเอาเรื่อง ๔๐ คะแนน คัด ๒๐
คะแนน เขียน ๓๐ คะแนน เรียงความ ๓๐ คะแนน และแต่งจดหมาย ๒๐ คะแนน^๑

ลักษณะของข้อสอบเป็นแบบอัตนัย ตั้งคำถามให้เขียนตอบและเป็นไปตามลักษณะของวิชา
กำหนดรายละเอียดให้เป็นแนวทางมากพอสมควร

✓เช่น การคิด ให้คิดเป็นตัวบรรจง ตัวขนาดเรื่องเต็มระหว่างบรรทัดขนาดสมุดนักเรียน จาก
ข้อสอบเลขคณิตก็ได้ หรือข้อความร้อยแก้ว หรือคำประพันธ์บางตอนที่เกี่ยวกับคำสอนจรรยาาก็ได้
มากน้อยกะดูพอสมควรแก่เวลาที่กำหนดสอบ ถ้าให้คิดในข้อสอบ เลขคณิต ป.๑ รวม ๒ ข้อ ๒, ๓
ราว ๓ ข้อ ถ้าเป็นข้อสามอย่างอื่น ประมาณ ๒-๓ บรรทัด ของหนังสืออ่าน การให้คะแนนถ้า
คะแนนเต็ม ๑๐ ให้แบ่งเป็น

๑. ลายมือเป็นอย่างไรให้คะแนน ๕ คะแนน และ ๒ สำหรับสกรปรกและผิดให้คะแนน ๕ คะแนน
สกรปรกเปราะเปื้อนลด ๓ แบ่งต่อคะแนน ผิดขาดเกินหักแห่งละ ๑, คะแนน^๒

๕.๑๐ การวัดผลตามหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๒๑

การวัดผลวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประโยคประถมศึกษา ๒๕๐๓ เปลี่ยนแปลงไปจาก
เดิมโดยเป็นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการวัดผลการศึกษาของชั้นต่าง ๆ ทุกระดับ
นักเรียนจะต้องผ่านการวัดผล ๓ ประเภท ในแต่ละปี คือ การวัดผลด้านพัฒนาการทางนิสัย การ
วัดผลงานระหว่างปี การสอบปลายปี ซึ่งเป็นหน้าที่ของโรงเรียน เว้นแต่การสอบชั้นประโยค เป็น
หน้าที่ของอำเภอและจังหวัดตามลำดับ มีการนำเอาวิชาการใหม่ ๆ ในด้านการประเมินผลมาใช้
เช่น เทคนิคต่าง ๆ ในการวัดผล การใช้ข้อสอบมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นต้น ในการ
วัดผลภาษาไทย มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่จุดมุ่งหมาย หลักการ และวิธีการดังนี้

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒.

ในด้านจุดมุ่งหมายของการวัดผลวิชาภาษาไทย มุ่งที่จะวัดการเรียนรู้ในด้านทักษะว่า สามารถมีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ได้ดีเพียงใด ในด้านความรู้ นั้น จัดว่ามีความเข้าใจหลักเกณฑ์ และจำขัณฑ์เท็จจริงบางอย่างได้หรือไม่และด้านค่านิยมที่อาจจะวัดได้เพียงสิ่งประกอบ เช่น ความหมายของศัพท์ ประวัติผู้เขียน เป็นต้น

หลักการวัดผลวิชาภาษาไทยนั้น จะต้องทำการวัดตามจุดมุ่งหมายและเนื้อหา ของสิ่งที่ได้สอนไปแล้ว ซึ่งอาจจะทำได้ไม่ครบทุกอย่าง พยายามหาวิธีวัดให้ได้ผลใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมายของการวัดให้มากที่สุด การวัดทักษะพยายามวัดที่ละทักษะอย่างวัดหลายทักษะปนกันในเวลาเดียวกัน และต้องเป็นการวัดผลของการสอน ไม่เกินจากสิ่งที่ได้สอน

ด้านสิ่งที่วัด ตามเนื้อหาของหลักสูตรภาษาไทย มีสิ่งที่ต้องวัดผล คือ ทักษะการใช้ภาษาทั้งสี่ คือ การฟัง พูด อ่าน เขียน ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาไทย วรรณคดีไทย และทัศนคติที่มีต่อความงดงามของภาษา โดยเฉพาะวรรณคดีไทย แขนงวิชาที่แยกย่อยได้จากทักษะทั้งสี่มี คือ การเขียน เรียงความ จดหมาย อ่านฟังเสียง อ่านในใจ

วิธีการที่ใช้ในการวัดผลภาษาไทยในช่วงระยะเวลาที่เท่าที่มีการแนะนำไว้ในอนุสารประกอบหลักสูตร ดังนี้ การใช้คำถาม การใช้ข้อสอบทั้งปรนัยและอัตนัย การใช้กิจกรรมตามลักษณะของแต่ละทักษะ ดังตัวอย่าง

การฟังและพูด ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พูดได้ฟัง เช่น ให้ฟังแล้วตอบคำถาม ตั้งหัวข้อเรื่องให้พูดในเวลาที่กำหนด ตั้งปัญหาให้ตอบ การอ่าน มีทั้งการอ่านออกเสียง และอ่านในใจ ใช้วิธีให้นักเรียนอ่านสิ่งที่ครูเตรียมให้แล้วตอบคำถาม เพื่อดูความเข้าใจและการอ่านที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ด้วย การเขียนมักจะใช้วิธีให้ลงมือเขียน เช่น การเขียนตามคำบอก เรียงความ จดหมาย เป็นต้น วิธีการสอบ ความรู้และความเข้าใจมักจะเป็นข้อสอบ การตั้งคำถามให้ตอบ เรียงความ ฯลฯ ส่วนการวัดความนิยมที่วัดได้เฉพาะสิ่งประกอบอื่นๆ นั้น อาจเป็นการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับความนิยมที่ต้องการทราบ^๑

^๑ กรมวิชาการ, อนุสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย, หน้า ๑๐๑-๑๒๑ .

๔.๑๑ การวัดผลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับประถม
ศึกษา ๒๕๒๐

การวัดผลตามระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายของการวัดผลเป็นการวัดผล
เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การวัดผลเพื่อตัดสินผลการเรียน การวัดผลเพื่อปรับปรุงการเรียน
การสอนครอบคลุม การทดสอบความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้นของนักเรียนที่เรียนที่สอน เพื่อการ
เตรียมการสอนและสามารถจัดกิจกรรมให้เหมาะสมได้มากขึ้น และการประเมินผลตามจุดประสงค์
ที่วางไว้ เป็นการประเมินผลแบบสอนไปสอบไป เพื่อทราบว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไร
ความสามารถและพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียน
การสอนให้บรรลุจุดประสงค์มากที่สุด รวมทั้งการประเมินผลปลายภาคเรียนด้วย สำหรับการวัดผล
เพื่อตัดสินผลการเรียน จะประกอบด้วย การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และการประเมินผลปลายปี
เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนชั้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ๔ ๖ เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน
นั้นใช้วิธีคิดคะแนนเป็นคะแนนเฉลี่ยได้ตั้งแต่เกรด ๑ ๒ ๓ ๕^๑

หลักการวัดผลกลุ่มทักษะภาษาไทยมีดังนี้ ให้จัดการวัดผลสิ่งที่สอนไปแล้ว โดยยึด
จุดประสงค์ของการเรียนการสอนเป็นหลัก และต้องมีจุดประสงค์ที่แน่นอนในการวัดผลแต่ละครั้ง
ซึ่งควรจะได้ทำการวัดผลอย่างสม่ำเสมอเป็นกิจกรรมการเรียนอย่างหนึ่ง การวัดผลควรจะได้
มีการวัดผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาหลายๆ ด้าน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัด
ผลด้วย ทั้งยังสามารถนำสิ่งที่ได้จากการวัดผลไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งนี้ครูจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับ
ประสิทธิภาพ ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

สิ่งที่วัด การวัดผลกลุ่มทักษะภาษาไทยตามหลักสูตรใหม่กำหนดให้วัดความสามารถ
๗ ด้าน ดังนี้ คำศัพท์ เรื่องความหมายของคำและคำตรงข้าม การจำแนกคำ เป็นการวัดความ
สามารถในการจำแนกคำทางตา และหู การอ่าน วัดการอ่านออกเสียง อ่านจับใจความ และ

^๑ กรมวิชาการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๑๓, หน้า ๑๖๐-๑๖๑.

ความเร็วในการอ่าน การใช้ภาษาวัดการใช้คำ ใช้วลี โครงสร้างประโยค หลักเกณฑ์ทางภาษา การสะกดคำ เขียนตามคำบอก เลือกคำที่เขียนผิด การเขียนเรื่อง วัดการเรียงประโยค การแต่งเรื่อง เป็นต้น และการคัดลายมือ วัดความสวยงาม ความถูกต้อง^๑

จากแนวการใช้หลักสูตรฯ มีการแนะนำวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลว่ามีหลายวิธี ที่จะต้องเลือกนำมาใช้ด้วยกัน เพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด เช่น การสังเกต การซักถาม การตรวจสอบ และทดสอบ^๒

สรุป ความเป็นมาของการวัดผลวิชาภาษาไทย

การวัดผลในสมัยโบราณนั้น ผู้สอนเป็นผู้วัดด้วยตนเองทุกครั้ง อยู่ในลักษณะวัดความรู้ด้านความจำในสิ่งที่สอนไปแล้ว ก่อนที่จะสอนสิ่งใหม่ให้ต่อไป เรียกว่า การต่อหนังสือ วิธีการใช้สอบแบบปากเปล่า เมื่อถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ปี พ.ศ. ๒๔๒๗ หลังจากที่ได้มีโรงเรียน แบบเรียนหลวงแล้ว ได้มีการกำหนดการไล่หนังสือในที่ประชุมข้าหลวงที่จัดขึ้นปีละครั้ง มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นสิ่งรับรองว่าบุคคลมีความรู้ถึงขั้นนั้น ๆ อย่างจริงจัง สะดวกในการที่จะรับ เข้าทำงานของกระทรวงต่าง ๆ ลักษณะของข้อสอบเป็นแบบอัตนัย มีคำถามที่คัดเลือกจากหนังสือเรียนมาให้เขียนตอบ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ มีพระราชบัญญัติการสอบวิชาขึ้น เพื่อให้การวัดผลเป็นระเบียบมั่นคงมากขึ้น และการเรียนหนังสือจะได้เจริญต่อไป แขนงวิชาภาษาไทยที่กำหนดสอบในชั้นประถมศึกษา (ประโยค ๑) มีความรู้ในหนังสือ การอ่าน เขียน คัดลายมือ การสอบประโยค ๑ นี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกในปี พ.ศ. ๒๔๓๙ ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับสำหรับสอบไล่ประโยคนุรพบท เพื่อกวัดขันการเรียนการสอนให้เจริญขึ้นและสอดคล้องกับหลักสูตร พ.ศ. ๒๔๓๙ อันเป็นหลักสูตรฉบับแรก แขนงวิชาที่กำหนดสอบมีเขียนตามคำบอก ไวยากรณ์ตามหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม ๓ และให้พนักงานผู้ตรวจไปสอบไล่ตามโรงเรียนปีละ ๒ ครั้ง และเมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๔๔๑ แขนงวิชาที่กำหนดสอบเปลี่ยนเป็นเขียนตามคำบอก ไวยากรณ์ อ่าน

^๑ กมล สุตประเสริฐ, การประเมินผลการเรียนในระดับประถมศึกษา. เอกสารประกอบ การบรรยายการอบรมการประเมินผลหลักสูตรใหม่, ๒๕๒๑, หน้า ๔. (เอกสารอัสสำเนา).

^๒ กรมวิชาการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๑๖๑.

และลายมือ ทั้งขยายจำนวนครั้งที่จะต้องเข้าสอบ ในที่ประชุมข้าหลวงเป็นปีละ ๒ ครั้ง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ วิชาภาษาไทยแบ่งเป็นวิชาหนังสือ และวิชาภาษา ประโยค ๑ กำหนดเรียนถึงชั้น ๔ สิ่งที่กำหนดสอบ วิชาหนังสือ ได้แก่ การอ่าน การเขียน อักษรวิธี และศัพท์ ส่วนวิชาภาษามีคำถามคำตอบ ไวยากรณ์ และการแต่ง ปีพ.ศ. ๒๔๕๑ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งกองสอบไล่วิชาชั้นทำหน้าที่สอบไล่วิชาสามัญในประโยคมูล และชั้นต่างๆ ของประโยคประถม สำหรับการสอบไล่ชั้นประโยคประถมยังคงให้สอบรวมอยู่ และเริ่มกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบการสอบในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ตามประมวลศึกษาพิเศษภาค ๒ ว่าด้วยระเบียบสอบความรู้ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งกำหนดรายละเอียดของระเบียบข้อบังคับให้ปฏิบัติตามค่อนข้างมาก

แขนงวิชาที่กำหนดสอบ มีการอ่านฟังเสียง อ่านเอาเรื่อง ไวยากรณ์ เรียงความ จดหมาย ศักเขียน คะแนนที่กำหนดให้ค่อนข้างมากทุกแขนงวิชา ในปีพ.ศ. ๒๔๘๑ ได้เริ่มกำหนดให้โรงเรียน และจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบการสอบ แขนงวิชาที่กำหนดสอบมีการอ่านฟังเสียง ท่องจำ อ่านเอาเรื่อง ศักเขียน เรียงความ และแต่งจดหมาย รายละเอียดอื่นๆ คล้ายคลึงกับการวัดผลปี พ.ศ.๒๔๖๕

การวัดผลวิชาภาษาไทย เริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างมากในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการวัดผลปี พ.ศ. ๒๕๐๓ มีการนำวิทยาการใหม่ๆ ด้านการวัดผลมาใช้ สิ่งที่วัดมี หักยะทั้งสี่ ความรู้ด้านหลักภาษา และวรรณคดีไทย ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา ๒๕๒๐ ได้เปลี่ยนแปลงการวัดผลเป็นการวัดผลตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

สิ่งที่กำหนดให้วัดมี คำศัพท์ การจำแนกคำ การอ่าน การใช้ภาษา การสะกดคำ การเขียนเรื่อง และการคัดลายมือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย